

ZORICA MRŠEVIĆ

KA DEMOKRATSKOM
DRUŠTVU
– IZBORNI SISTEM KVOTA –

INSTITUT DRUŠTVENIH NAUKA

Beograd

2007

SADRŽAJ

OPŠTI DEO	13
O KVOTAMA	15
Uvod	15
Uvođenje kvota	19
Mitovi o kvotama	22
Potreba za zakonskim regulisanjem mera za povećanje učešća žena u političkim procesima donošenja odluka	23
Pogled unazad	25
Odlučivanje znači moć	26
Politička participacija žena i rodna ravnopravnost	28
Formalna i neformalna participacija	28
Argumenti koji se pozivaju na pravdu	28
Interesne razlike	29
Emancipacija	29
Trougao faktora	29
Mere za povećanje učešća žena u politici/Zajedničke strategije i umreženost, pritisak i osnaživanje žena	30
Odbori za izbor žena	31
Predizborne kampanje	32
Kvote	32
Vrste kvota ili kvote kao pozitivna akcija	33
Ima li dovoljno žena da bi se ispunili zahtevi sistema izbornih kvota	35
Uloga sistema izbornih kvota	36
Proces biranja članova parlamenta	38
Deskriptivna i supstancijalna zastupljenost žena	41
Institucionalna muškost	42
Strategije promena	44
Vrste strategija	45
Strategija pravila	48
Učenje pravila	49
Primena pravila	49

Menjanje pravila	50
Odbori za rodnu ravnopravnost	54
Pitanja bez odgovora	60
KVOTE I EVROPSKA UNIJA	62
Razvoj koncepta rodne ravnopravnosti ka rodnoj ravnomernosti u procesima odlučivanja	62
Amsterdamski ugovor	63
Ministarska Konferencija u Parizu	64
Rezolucije, odluke, saopštenja, izveštaji	64
Rezolucija Saveta o ženama u nauci 2000	64
Odluka Komisije iz 2000	64
Saopštenje Komisije iz 2000	65
Rezolucija Evropskog parlamenta o ženama u procesima donošenja odluka	65
Izveštaj Komisije iz 2000	66
Rezolucija i izveštaj Evropskog parlamenta	67
Žene u strukturama EU	67
Rodna ravnopravnost kao evropska vrednost	68
Ambijent EU pre proširenja 2004	70
Žene u EU	71
Evropski parlament	72
Pregled učestvovanja žena u parlamentima u zemljama članicama, kandidatima i potencijalnim kandidatima za članstvo u Evropskoj uniji	74
Izvodi iz ustava nekih evropskih država	75
Proces pristupanja i politika rodne ravnopravnosti Evropske unije	77
EVROPSKE ZEMLJE U TRANZICIJI	79
Situacija u zemljama Balkana, Istočne i Centralne Evrope	79
Period državnog socijalizma	80
Situacija u evropskim zemljama u tranziciji	81
Iluzije u pogledu postojanja rodne ravnopravnosti	82
Reakcija žena u tranzicionom periodu	83
Politička kultura	84
Političke partije	86
Unutarpartijska dinamika	86
Dinamizam partijske scene	87
Percepcija partijskog života u javnosti	87
Partijski program, dokumenta i interne regulative	87

Žene u političkim partijama	88
Ženski forumi	89
Ženske partije	89
Žene u parlamentima	90
Lokalne skupštine	90
Vlade	90
Izborni sistemi i njihov uticaj na prisustvo žena u politici	91
Međunarodna dokumenta	92
Međunarodne aktivnosti	93
Žene i UN	93
Mreža za Centralnu i Istočnu Evropu	94
Evropski ženski lobi	96
Šest završnih tačaka	98
PRIMENA KVOTA U REGIONU LATINSKE AMERIKE	99
Prepreke i podsticaji	99
UTICAJ MEĐUNARODNIH ORGANIZACIJA NA UVOĐENJE SISTEMA IZBORNIH KVOTA	105
Uvod	105
Ujedinjene nacije	107
Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena - CEDAW ...	107
Pekinška deklaracija i Platforma za akciju	107
Preporuke CEDAW komiteta	109
Praksa CEDAW komiteta	111
Položaj žena u sistemu UN	111
Savet Evrope	112
Interparlamentarna unija	117
Socijalistička internacionala	119
Socijalistička internacionala žena	120
Međunarodna unija socijalističke omladine (IUSY)	124
Uticaj međunarodne zajednice na učešće žena u procesima odlučivanja u postkonfliktnim društvima	124
POSEBAN DEO	127
ARAPSKÉ ŽENE: NEDAVNE PROMENE	129
ARGENTINA: ZAKON O KVOTAMA	129
AVGANISTAN, PRIMER UTICAJA MEĐUNARODNE ZAJEDNICE	132
BELGIJA: PRIMER USPEŠNO UVEDENIH KVOTA	133

Početak borbe za ozakonjenje izbornih kvota	133
Vodeća uloga vlade	134
Kumulativno dejstvo zakonskih i partijskih kvota	135
Rezultati primene sistema kvota u ciframa	136
Partijska pilarizacija, zahtevi za rodnom ravnopravnošću i anticipacija kvota	137
Izborni sistem i sistem kvota	137
BOLIVIJA	138
BOSNA I HERCEGOVINA	143
Društvena i politička situacija	143
Predratni period	144
Prvi višepartijski izbori	145
Posleratni izbori	145
Uvođenje sistema izbornih kvota	145
Prvi izbori za zakonski obaveznim kvotama	146
Zakon o rodnoj ravnopravnosti	147
Uticaj primene sistema kvota i preporuke	147
Lekcije bosanskog primera	147
BRAZIL	148
Politički sistem, pravni i politički kontekst uvođenja i delovanja sistema kvota u Brazilu	148
Uvođenje sistema kvota u Brazilu	152
Žene u političkom životu Brazila	155
Izborni rezultati	156
BRITANIJA	157
Međunarodnopravni okvir	158
Hronologija i uzroci nedavnih promena u zastupljenosti žena u Britaniji	158
Kvote i političke partije: kako povećati zastupljenosti žena	159
Ubrzani put povećanja zastupljenosti žena – fast track	161
Škotska	162
Vels	162
Škotska i velška iskustva	162
Povelja o polnoj diskriminaciji	163
Faktori porasta zastupljenosti žena	164
Institucionalna uloga mehanizama za rodnu ravnopravnost	165
Različita shvatanja problema rodne ravnopravnosti	165
Žene kao (ne)jedinstvena društvena grupacija	166
Pravednost kao argument	167
Zaštita interesa žena kao argument	168

Demokracija kao argument	168
Potreba za suštinskim institucionalnim reformama	168
Deliberativna demokratija protiv reprezentativne demokratije	169
Gender mainstreaming	169
Zaključak	170
FRANCUSKA, ZEMLJA PARITETA	172
Istorijska perspektiva	173
Kako je došlo do pariteta	174
Osmatračnica	174
Prva (ali neustavna) kvota	175
Knjiga i Manifest	175
Izborni paritet	175
Debata	176
Paritet tek treba da se ostvari na radu i kod kuće	177
Evropski izbori i unutrašnja perspektiva	178
IRAK, PRIMER UTICAJA MEĐUNARODNE ZAJEDNICE	178
KOSTARIKA	179
Uvod	179
Uvođenje sistema kvota u Kostariki	180
Žene u političkom životu Kostarike	185
Iskustva Kostarike	188
LITVANIJA: PRIMER NEUSPEŠNOG UVOĐENJA IZBORNIH KVOTA	190
Promene izbornog sistema	191
Ženske inicijative	191
Institucionalni mehanizmi za rodnu ravnopravnost	192
Prepreke za primenu sistema kvota	192
MAĐARSKA	194
Istorijski osvrt	194
Period demokratizacije	195
Unutarpartijske kvote	196
Pokret Žutih marama	197
Izbori za Evropski parlament	198
Naučeno iz mađarskog primera	198
MAKEDONIJA	199
Unutarpartijske kvote	200
Uvođenje zakonskih kvota	201
Decentralizacija i lokalni izbori	202
Naučeno iz makedonskog primera	202
MEKSIKO	203

NORVEŠKA	204
Izbor kandidata u Norveškoj	204
Norveška, svetski lider u predstavljanju žena	206
Prvi period 1909-1953	207
Drugi period 1957-1973	208
Treći period, 1973 – 1981	208
Četvrti period, od 1985. do danas	209
Limiti sistema kvota	211
Za kraj	212
POLJSKA	213
Stavovi poljskih birača prema ženama u politici	214
SLOVENIJA	215
Partijske kvote	215
Koalicija za paritet	216
Izbori za Evropski parlament	216
Lokalni izbori	216
Parlamentarni izbori	217
SRBIJA	218
Kako su kvote uvedene u lokalne izbore	218
Kako su uvedene kvote za izbore za Narodnu skupštinu	219
Strategija ženskih organizacija, podrška političkih partija i građanskog društva	220
Rasprave koje su se vodile pre primene sistema kvota na lokalnim izborima	220
Broj žena pre uvođenja sistema kvota u Srbiji	221
Prinudna primena odredaba o izbornim kvotama	222
Primena sistema kvota u Srbiji	222
Rezultati opštinskih izbora 2004	223
Žene Srbije o sistemu kvota	225
Period oktobar 2006 - februar 2007	227
ŠVEDSKA	231
Kako je počelo	231
Razvitak ideje o neophodnosti kvota	232
Faktori uspešnog povećanja broja žena	232
Unutartipske kvote	233
Teorija „zaraze“	234
Teorija difuzije	235
Dijagnoza problema	236
Da li su žene politički izdiferencirana grupa	237
Tehnike kvota	237

Kvote upotrebljene od strane švedskih partija	238
Shvatanja Konzervativne partije o problematici nezastupljenosti žena ...	240
Shvatanja Socijaldemokratske partije o problematici nezastupljenosti žena	243
„Varannan damernas“	244
Ziping sistem	245
Zaključak	246
Feministička partija	247
ZAKLJUČNE NAPOMENE	249
PROPORCIJA KAO NAČIN DA SE KOMBINUJE JEDNAKOST I RAZLIKA	251
Poređenje regiona: evropske zemlje tranzicije i Latinska Amerika	251
Polemika	252
Uticaj međunarodnih organizacija	253
Političke partije kao ključni faktor	254
Kvalitativne promene	254
Ka demokratskom društvu	257
CONTENT	260
SUMMARY	266
1. Comparison between the regions: European countries in transition and Latin America	266
2. Discussion	268
3. The influence of international organizations	268
4. Political parties as a key factor	269
5. Qualitative changes	269
6. Towards a democratic society	272
SPISAK LITERATURE	277

Bojana Balon je napisala sledeće naslove:

- 1) Kvote i Evropska unija, str. 62-68
- 2) Uticaj međunarodnih organizacija na uvođenje kvota izbornog sistema, str. 105-126
- 3) Avganistan, primer uticaja međunarodne zajednice, str. 132-133
- 4) Irak, primer uticaja međunarodne zajednice, str. 178-179
- 5) Slovenija, str 215-218